

Nr 7 1955
37 ÅRG.

UPPLAGA: 12.300 EX.

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C - TELEFON 213606 - POSTGIROKONTO NR 4870

BRANDKÄRS- tidning

Långtidsförvaring av motorsprutor

Av ingenjör Sven-Erik Andersson.

Förvaringen och skötseln av civilförsvarsägda motorsprutor, speciellt vid de mindre brandkårerna och kårer där tillgång till varmförråd ej finns, kan nog anses vara mindre lämplig. Motorn kontrollstartas kanske endast 2 à 3 gånger om året och får då endast gå någon minut, utan att sprutan anslutes till brandpost eller vattentag. Denna metod kan ej rekommenderas, då motorn ej blir tillräckligt uppvärmd på denna korta stund. Innan motorn blir ordentligt uppvärmd, kondenseras vattenånga och avsättes i form av vattendroppar på cylinderväggar, i avloppskanaler och ljuddämpare. Genom att kondensatet upptager svavelsyrlighet ur förbränningsgaserna förorsakas korrosion, som på relativt kort tid kan åstadkomma avsevärda skador i motorn. Om man däremot "varmkör" sprutan tillräckligt, avlägsnas detta kondensat.

Dessa olägenheter är dock relativt oskyldiga jämfört med de skador som stålets fiende nr 1 — atmosfärens inverkan — åsamkar de runt hela landet utplacerade civilförsvarsägda sprutorna, som till stor del förvaras i kalla, fuktiga förråd och bergskyddsrum. Vid undersökning har det visat sig att vissa förråd uppvisat en relativ fuktighet av ända upp till 97 %. Dessa förrådsförhållanden är nog tyvärr ofrånkomli-

ga, och bättre lär de knappast bli i framtiden, då ytterligare ett antal motorsprutor kommer att tilldelas civilförsvarsområdena. Som exempel på atmosfärens inverkan på motorsprutor ur korrosionssynpunkt kan nämnas:

3 st. motorsprutor förvarade i bergskyddsrum kontrollbesiktigades 4 mån. efter leveransen, varvid följande framkom: två av bränsletankarna voro kraftigt rostangripna invändigt, den ena med en rostfläck av en handflatas storlek. Kylsystemet å samtliga tre motorer var kraftigt rostangripet och alla tre oljemätstickorna (!) voro rostfläckade en god bit ned i oljeträget.

På uppdrag av riksbrandinspektören företogs med anledning av dessa förhållanden en undersökning av korrosionens inverkan på motorsprutor i olika delar av landet. På grundval av denna undersökning skulle ett förslag till långtidsförvaring av motorsprutor utarbetas.

Vid utarbetandet av metod för sådan förvaring var förutsättningen att motorsprutor som långtidsförvaras ej skall behöva köras under förvaringstiden, men att desamma samtidigt bör kunna ställas i utryckningsberedskap på

Angus
och

REDDAWAY

BRAND

Slangar

— **alla typer och dimensioner** —

av LINNE eller BOMULL enbart eller i förening med NYLON
eller annan syntetisk fiber —

Nyhet

UTVÄNDIG PLASTBEHANDLING

GEORGE ANGUS & CO LTD

F. REDDAWAY & CO LIMITED

Försäljningsbolag i Sverige:

ANGUS - REDDAWAY COMPANY

AKTIEBOLAG

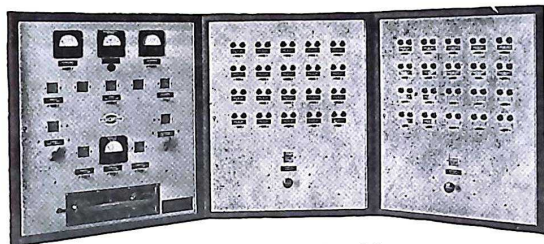
Birger-Jarlsгат. 23 STOCKHOLM Tel. 102667 · 213503

BRANDKÅRSALARMERING

Typ **EMU**

med brandskåp och telefonskåp

(provad av Statens Provningsanstalt och godkänd av försäkringsbolagen)

Centralskåp — Linjeskåp

CENTRALAPPARAT TYP EMU

Komplett centralutrustning omfattar: centralskåp, linjeskåp, 2 st. ackumulatorer 24 V, 2 st. likriktare, motoromformare, 3 st. kontrollklockor Typ AKP samt 1 st. felsignalklocka.

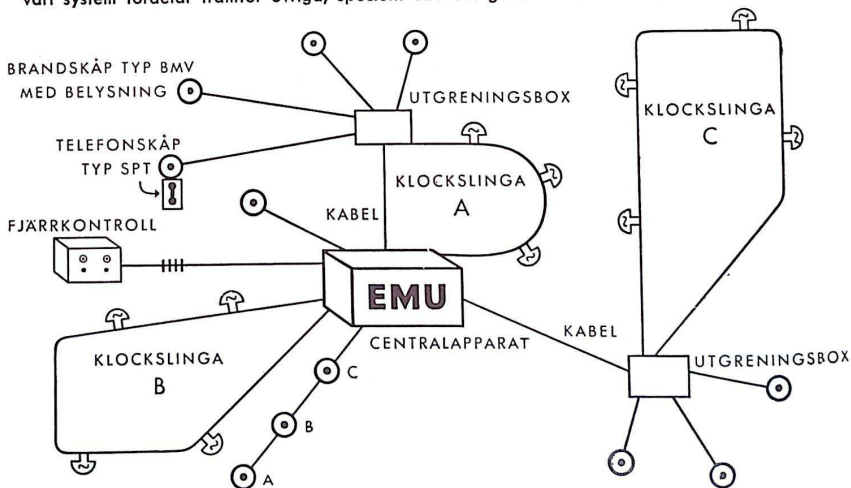
Systemet är godkänt av Kungl. Telestyrelsen för anslutning till förhyrda ledningar.

Systemet är helt vilströmkontrollerat och markerar skilda alarm- och felsignaler.

Varje brandskåp (telefonskåp) ansluts med direkta ledningar och markeras på centralapparatens med dubblrade signallampor. Skilda ledningar för brandskåp och alarmklockor. Till varje brandskåpsgrupp kan anslutas 3 st. brandskåp.

Den stora fördelen med vårt system EMU grundar sig på dess lättsköthet samt att alla kretsar i vår centralutrustning äro vilströmkontrollerade.

Det har visat sig att de tidigare använda morsesystemens tid är passerad. Numera kräver brandkärer och allmänhet en direkt alarmering som inte kan missuppfattas. I detta avseende har vårt system fördelar framför övriga, speciellt vad det gäller obebakade stationer.

Principskiss å ledningsnät

AUTOMATISKT BRANDALARM AB

Tel. växel 338

STOCKHOLM Tel. 32 08 88

MALMKÖPING

SWEDEN

Postgiro 570 53

GÖTEBORG Tel. 19 15 55

med koboltklorid såsom indikator, s. k. blågel. När mättnadsstadiet av fuktighet uppnåtts, slår indikatorns färg om från blå till skär. Blågelen består av aktiverad kiselsyra i form av glasliknande hårda korn, som innehåller ett otal ej ens i mikroskop synliga kanaler, som tillsammans omfatta en yta av ej mindre än 100—250 m²/gr gel. Det är denna stora yta, som ger blågelen dess värdefulla adsorberande egenskaper, d. v. s. förmågan att kondensera ångor inom en kropps inre struktur. Kapillärkrafterna i de små kanalerna kan nämligen hålla fast och kondensera ångor.

Om i framtiden motorsprutor förvaras på detta sätt i förrådslokal, där även annan materiel är uppställd, och där kanske arbeten utföras, kan risker finnas att plasthöljerna på ett eller annat sätt bli skadade. Fuktig luft strömmar då in, blågelen blir så småningom mättad och fukten börjar angripa motorn och andra vitala delar.

För att erhålla största möjliga säkerhet beslöts därför att en noggrann "konservering" med speciella oljor av motor, kylsystem, förgasare o. s. v. skulle utföras före plasthöljning.

Plats för provens utförande.

Som tidigare nämnts, har västkusten ur korrosionssynpunkt ett mycket farligt klimat jämfört med landet i övrigt. Det har vid undersökningar visat sig, att vattnet i Gullmarsfjorden uppvisar den största salthalten i landet, varför luftfuktigheten i denna trakt upptager procentuellt mer salter än annorstädes, och atomsfären härigenom blir mycket korrosiv. Den lämpligaste platsen i denna trakt befanns vara Lysekil, som valdes till försöksplats.

För att få jämförande resultat utförda under mer normala atmosfäriska betingelser beslöts att exakt liknande prov skulle utföras i Vinsta, ca en mil väster om Stockholm.

För proven erforderliga hjälpmedel.

1. Renkörningsbränsle utan tetraetylbley (s. k. vitbensin).
2. Sköljolja (spindelolja) för konservering av förgasare och bränslesystem. Använd sort: Aero Shell Fluid 1.
3. Konserveringsolja för konservering av motorn invändigt. Lämplig typ: Aero Shell Fluid 2 A eller Rust Ban 604.
4. Konserveringsfett för konservering av utvändiga och oskyddade ståldetaljer. Använd sort: Rust Ban 347.
5. Glykol utan vattentillsats för sköljning av kylsystemet.
6. Hårhygrometer.
7. Termohygrograf.
8. Max- och min. termometer.
9. Blågel.
10. Tygpåsar.
11. Plasthölje, utfört i 0,30 mm polyvinylklorid (PVC) i "lådform" och invändigt uppstatat av ståltråd samt försett med inspektionsfönster av glasklar PVC.

Provens utförande.

Tre fabriksnya motorsprutor Albin-800 placerades i Vinsta resp. Lysekil. Sprutorna hade efter leverans förvarats i bergskyddsrum ca 4 mån. Efter avslutad konservering i Vinsta påbörjades omedelbart samma behandling i Lysekil för att proven skulle löpa parallellt i tid.

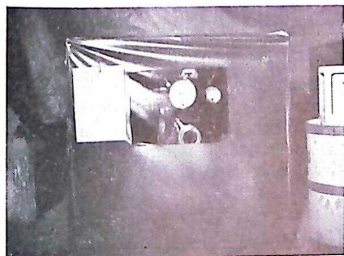

Bild 2.

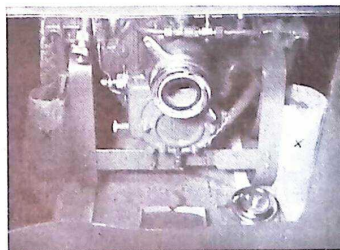

Bild 3.

Efter noggrann besiktning av sprutorna utfördes konserveringen på följande sätt:

A. Konservering.

1. Konserveringsolja Aero Shell Fluid 2 A påfylldes i vevhuset. I detta fall kunde påfyllningen ske direkt, då nya Albin-sprutor levereras med oljan tappad.

2. Sprutan anslöts till brandpost och motorn varmkördes med *blyfri* bensin tills normal drifttemp. uppnåddes.

3. Vid slutet av varmkörningen sprutades konserveringsolja (Aero Shell Fluid 2 A) in genom luftintaget. Tändningen bröts, då kraftigt oljebemängd rök kom ut genom avgasröret.

4. Kylsystemet tömdes, varefter systemet fylldes med vattenfri glykol, som fick kvarstå ca 1 tim., varefter avtappning skedde.

5. Förgasaren och bränslefilter genomspolades med spindelolja (Aero Shell Fluid 1).

6. Cylinderlocket demonterades och koks, sot och eventuellt kondensvatten borttorkades, varefter ventilmekanismen rikligt besprutades med konserveringsolja.

7. Cylindrarna efterkonserverades genom besprutning av konserveringsolja, varefter motoraxeln rundtogs 6—8 varv. Cylinderlocket monterades efter magnetinställning.

8. Ytterligare en liten mängd konserveringsolja insprutades i varje cylinder genom tändstiftshålet *utan att motoraxeln rundtogs*.

Den mängd konserveringsolja som sprutades in i cylindrarna vid efterkonserveringen utgjordes av 25 cm³ per liter cylindervolym, varav ca 2/3 användes vid den första (pkt 7) och ca 1/3 vid den andra insprutningen (pkt 8).

9. Alla olackerade eller på annat sätt oskyddade eller avskavda delar på motorns och pumpens utsida beströks med snabbtorkande konserveringsfett (Rust Ban 347).

B. Skyddshöljning.

Som tidigare nämnts användes vid proven en tjock PVC-plast, vilken är oljebeständig samt smidig och mjuk mellan temperaturgränserna —40° C till +80° C. Materialet har dessutom ej olägenheten att kunna "andas". Höljerna "skräddarsyddes" till en enkel ståltrådsställning i lådform med dim. längd = 1710 mm, bredd = 930 mm och höjd = 900 mm. Detta format är som synes betydligt större än en avbröstad Albin-800, men vid provens ut-

förande erfordrades gott utrymme för montage av instrument, placering av blågelen samt i ett av höljerna utrymme för ett kärnhjul med däck och slang.

Skyddshöljningen utfördes på följande sätt:

1. Tändstiften demonterades och luftintag, samtliga kranar, gasreglage, avstängningsventilerna till tryckkuttagen samt skyddslocket till sugintaget öppnades omedelbart före plasthöljningen, så att motorns och pumpens inre partier i möjligaste mån kom i förbindelse med den omgivande luften.

2. Motorsprutan sköts in genom höljets öppna bakre gavel på hyvlade och på ovsidan väl oljade plankor.

3. En hygrometer, graderad 0—100 % relativ fuktighet, upphängdes innanför inspektionsfönstret på främre gaveln.

4. Runt motorsprutan placerades blågelen i öppna tygpåsar samt en mindre mängd fullt synlig i en ask innanför inspektionsfönstret, tjänstgörande som indikator.

Den totala mängden blågel i varje hölje skulle enligt beräkningarna utgöra:

$$\begin{array}{r} 1,293 \cdot 1,17 \\ \hline 0,15 \\ \hline = 10,1 \text{ kg.} \end{array}$$

där 1,293 = luftens spec. vikt i kg/m³ vid normaltillstånd, d. v. s. + 20° C och 760 mm Hg.

1,17 = plasthöljets volym i m³.

0,15 = gelen upptager 15 % av sin egen vikt vatten ur luft.

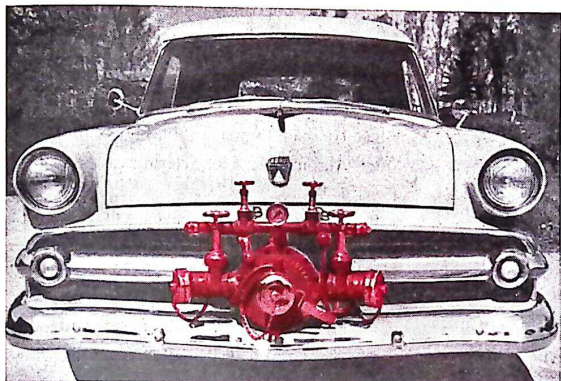
Under dessa betingelser skulle en relativ fuktighet om 15 % erhållas i höljet. Emellertid tillslöt höljet på bakre gaveln på så sätt, att ca 1 m. överskjutande material hopknöts och medelst en gummiklädd rund träklots hått låstes med 2 st. slangklämmor. Härigenom uppstod ytterligare en luftvolym, vilken uppskattades till ca 0,3 m³, varigenom gelens totala kvantitet uppgick till 12,5 kg.

Beräkningarna visade sig vara ganska riktiga. Ett dygn efter tillslutningen av plasthöljerna visade hygrometrarna i de olika höljerna mellan 16 och 18 %. I detta sammanhang kan nämnas att omedelbart innan tillslutningen var relativa fuktigheten inte mindre än 98 %.

Olika prov.

Som tidigare nämnts äro tre motorsprutor placerade på vardera försöksstation. Samtliga tre sprutor oljekonserverades på sätt som ovan

NYHET! Liten Frontpump - Centrifugalpump

för
900 l/min vid
9 kg/cm² och
2000 motorvarv.

Med avgasevakuering och synkroniserad koppling (pat.) till motoraxeln.

Wilh. Rubergs Fabriks AB, Långebro

Tel. Kristianstad 101 74, 101 78, 162 78

LINNEBRANDSLANG

KVALITET "SUPER"

— att slita på — att lita på

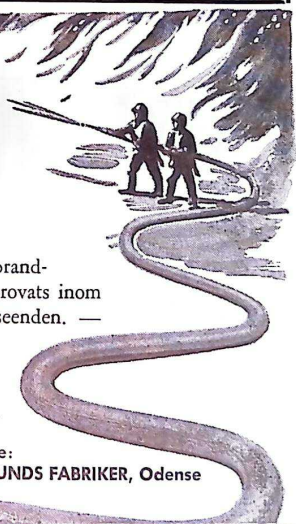
när det verkligen gäller

STYRKA • TÄTHET • SMIDIGHET

— det är de tre viktigaste egenskaperna hos en perfekt brandslang. Kull & Hallbergs KH "Super" brandslangar har provats inom svenskt brandväsende och befunnits fullgoda i alla avseenden. — Tillverkas av förstklassiga råvaror. Vävningen sker i rundvävstolar av modernaste slag.

Slangarna äro rötbehandlade, mjukbehandlade, krympta och provtryckta.

Tillverkare:
AB ROULUNDS FABRIKER, Odense

KULL & HALLBERGS HANDELS A.B.

Huvudkontor i Halmstad, Tel. 186 00

Avdelningskont. i Stockholm, Karlbergsvägen 20, Tel. 30 73 07 • Avdelningskont. i Malmö, Frihamnsallén, Tel. 205 34

FRILI TELENÄT

TELEFONSKÅP
för katastrof- och tjänsteanrop.

den moderna HJÄLPTELEFONEN

- Skilda signaler för katastrof- och tjänsteanrop.
- 10 skåp kunna kopplas på samma linje.
- Automatisk identifiering av anropande skåp.
- Samtalsförbindelse även vid ledningsfel.
- Separat indikering av linjefel, batterifel, strömvavbrott etc.
- Samtal kan vidarekopplas till sekundärbord, lokallinjer eller permanenta nätet.
- Automatiska brandalarmanläggningar kunna anslutas.

MANÖVERBORD
*med manöverorgan, provningsapparat
och centralutrustning.*

SEKUNDÄRBORD
*med manöverorgan och omkastare för
polisblink.*

DESSUTOM LEVERERA VI:

Interna larmläggningar. Anläggningar för alarmering av borgarbrandkår.

Brandskåpbelysningar, strålkastare, handlyktor och reservkraftaggregat.

AB FRILI

Stockholm 20

Frili Försäljnings AB
Vallingatan 11, Stockholm C
Tel. 21 66 60, 21 66 61

beskrivits. Beträffande plasthöljningen förfors på följande sätt:

Två av sprutorna plasthöljdes. Sedan relativa fuktigheten hade stabiliserat sig och stannat vid 16—18 %, skars ett hål upp i den ena sprutans hölje (ca 25 mm Ø). Man ville med detta utröna, huruvida i ett förråd uppställda plasthöljen, vilka genom yttre åverkan kunde bli skadade, upptog den omgivande luftfuktigheten i så stor mängd, att den kunde bli skadlig för motorsprutan. Man måste härvidlag antaga, att någon egentlig luftcirkulation ej kan uppstå utöver lufttrycksvariationerna. Teoretiskt sett kommer dessa variationer att påverka plasthöljet på så sätt, att detsamma kommer att "andas" och därigenom insuga den omgivande luften vid högttryck och vice versa. I vilken mån detta praktiskt kommer att inverka, får de kontinuerligt förda protokollkorterna så småningom utvisa.

Den tredje sprutan placerades utan plasthölje i samma lokal. Tändstiften på denna motorspruta monterades och luftintag, samtliga krannar, gasreglage, avstängningsventilerna till tryckkuttagen samt skyddslocket till sugintaget stängdes, så att motorns och pumpens inre delar i möjligaste mån blev avstängda från den omgivande luften.

För att få en klar bild av korrosionsförloppet i Lysekil upphängdes två slipade, avfettade samt vägda plåtar $100 \times 100 \times 2$ mm, den ena i det oskadade plasthöljet och den andra helt oskyddad i förvaringslokalen. Redan efter två dygn uppvisade den oskyddade plåten ett 20-tal rostfärgade punktangrepp på vardera sidan.

Kontroll.

För att kontinuerligt kunna följa luftfuktighetens och temperaturens fluktuationer placerades utanför plasthöljerna en registrerande termohygrograf samt en kombinerad max.- och min.-termometer.

Avläsning av instrument samt kontroll av blågelens kondition göres en gång i veckan i samband med uppdragning av urverket i termohygrografen. Avlästa värden m. m. noteras på ett för varje försöksspruta uppgjort kontrollkort.

Försökens avbrytande.

Försöken kommer att pågå i 2 år, varför några definitiva resultat ej är att vänta förrän på våren 1957. Emellertid kommer snarast pro-

visoriska föreskrifter att utarbetas i avvaktan på dessa resultat.

De här redovisade proven kan förefalla omfattande, tidsödande och kostsamma, men med tanke på den stora värdeminskning civilförsvarets motorsprutor, genom olämplig förvaring, under nuvarande omständigheter bli utsatta för samt därigenom sprutornas stegvis försärgade kondition, vilket har försämrade beredskap till följd, är det otvivelaktigt av största värde att noggranna försök utföras.

Det är emellertid ej avsikten att i framtiden, då långtidsförvaringen blir aktuell, helt följa den här beskrivna metoden. Man får exempelvis konstruera ett plasthölje som är lättare att anbringa och som upptar minsta möjliga utrymme, konserveringen kanske kan förenklas, mindre kvantitet blågel erfordras för mindre plasthölje o. s. v.

Efter försökstidens slut är avsikten att sammanställa de olika resultaten samt att med hjälp härav skapa en enhetlig, enkel och billig metod för långtidsförvaring av civilförsvarets motorsprutor.

AWG

Brandarmatur i korrosionsbeständig lättmetall. Högsta kvalitet, formfulländning och strömningsteknik.

MAX WIDENMANN
GIENGEN - BRENZ
DEUTSCHLAND

Representant i Sverige:

Ewert Wilhelmsson, Vagnhärad, tel. 29

Brandalarmering inom landsbygskommuner

L M Ericsson beskriver här sitt hjälptelefonssystem

En hjälptelefonanläggning består av telefonskåp, placerade på gator och vägar i ett samhälle. Skåpen, vilkas huvudbeständsdel är en handmikrotelefon med tillhörande klykomkastare, transformatorer etc., äro med tvåtrådiga ledningar förbundna med en alarmeringscentral, som t. ex. kan vara närmaste brandstation. Då hjälp skall tillkallas, öppnas skåpet med handtaget, varvid på brandstationen erhålles anropssignal, alarmanrop, samt även markering av skåpets adress. Sedan vaken besvarat anropet, kan den anropande med telefonens hjälp lämna kompletterande upplysningar. Alarmsignal erhålles sålunda på brandstationen, så snart skåpets dörr öppnas med handtaget, oavsett om telefonen kommer till användning eller ej. Detta är av stor betydelse, då det ju kan hända, att den hjälpbehövande t. ex. på grund av chock icke kan göra sig förstådd.

Om skåpet i stället öppnas med en nyckel, i vilket fall handtagets plombering ej brytes, erhålles på brandstationen en annan anropssignal, vilken markerar tjänsteanrop. Vid besvarande av anrop kan därför alltid prioritet ges åt alarmanrop. Ett anrop från ett skåp kan, tack vare den goda talöverföringen, på brandstationen vidarekopplas över det vanliga telefonnätet. Detta kan vara av stort värde i en katastrofsituation, där speciell personal, materiel eller särskilda redskap erfordras.

De i systemet ingående apparaterna äro uppbyggda på sådant sätt, att de kunna sammanställas till anläggningar svarande mot en mångfald skiftande behov. Systemet medger nämligen automatisk vidarebefordran av alarmsignalerna från en underbrandstation till huvudbrandstationen, vilket kan utnyttjas antingen om underbrandstationen är obemannad eller om man önskar ge huvudbrandstationen ett snabbt besked om en händelse inom underbrandstationens distrikt. I de fall, då hjälptelefonssystemet användes för ovannämnda tjänstesamtal, kan det vara olämpligt att belasta brandstationerna med dessa. Tjänstesamtalen kunna i dylika fall automatiskt vidarekopplas till polisstationen.

För att ge polisstationen möjlighet att snabbt komma i förbindelse med patrullerande poliskonstaplar kan blinksignal ges på orienteringslampor, som äro placerade ovanför hjälptelefonskåpen. Dessa signaler kunna utsändas på hjälptelefonskåp i grupper om tio. En eller flera sådana grupper av telefonskåp kan då lämpligen svara mot ett visst patrulleringsområde. Poliskonstapeln besvarar blinkanropet genom att öppna närmaste hjälptelefonskåp med sin nyckel och anmäla sig över telefonen. Pågående tjänstesamtal eller polisblink hindrar ej alarm till brandstation.

För såväl skåpleddningarna som överföringsledning mellan brandstationerna eller till polisstation användas vanliga telefonledningar, vilkas motstånd ej får överstiga 1200 ohm. Samtliga ledningar i systemet äro vilströmskontrollerade, och på resp. stationer erhålles felsignal för avbrott, kortslutning och jordslutning. På skåpleddningarna kunna upp till 8 skåp inkopplas, från vilka brandstationen erhåller individuella alarmsignaler. Om flera skåp anslutas på

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1948

15. (Dnr 237/1948 Inr-dep.)
Ang. klander av brandstyrelsebeslut.

Vid sammanträde den 5/11 1947 valde *brandstyrelsen i Ramsle kommun A. Jackobsson* till skorstensfejare i kommunen. *Länsstyrelsen i Västerbottens län*, där C. A. *Strandberg*, som jämväl sökt ifrågakvarande befattning, anförde besvär med yrkande, att brandstyrelsens beslut måtte upphävas och att klaganden i stället måtte utses till innehavare av befattningen, utslag den 19/1 1948: Enär klaganden icke visat något förhållande, på grund varav det klandrade valet är att anse såsom olagligt, lämnar länsstyrelsen besvären utan bifall. *Regeringsrätten*: ej ändring.

16. (Dnr 267/1948 Inr-dep.)
Ang. brandordning.

Vid sammanträde den 14/7 1947 beslöt *municipalfullmäktige i Tollarps municipalsamhälle* antaga förslag till brandordning för samhället. I förslaget stadgades bl. a. i 25 § 2 mom. b), att tiden från en sotning till nästa beträffande värme- och varmvattenpanna i vanliga bostadshus icke finge utsträckas längre än 3 månader, oavsett huruvida eldning skedd med ved eller koks. Sedan förslaget underställts *länsstyrelsen i Kristianstads län* prövning och *riksbrandinspektören* i avgivet yttrande framhållit, att sotningsfristen för vedeldad värmeledningspanna icke borde överstiga 1 månad, hemställde länsstyrelsen i skrivelse till municipalfullmäktige, att av riksbrandinspektören föreslagen ändring av berörda bestämmelse måtte av fullmäktige antagas.

NÄR DET BRINNER

Möt ELDEN med EFFEKTIVA VAPEN

ODENIUS är sedan flera år specialister när det gäller brandredskap. Alla "eldvapen" — från motorbrandspruta till yxa — kan vara lika viktiga när det gäller att släcka en eldsvåda — och Odenius har allt inom branschen.

Begär offert och upplysningar

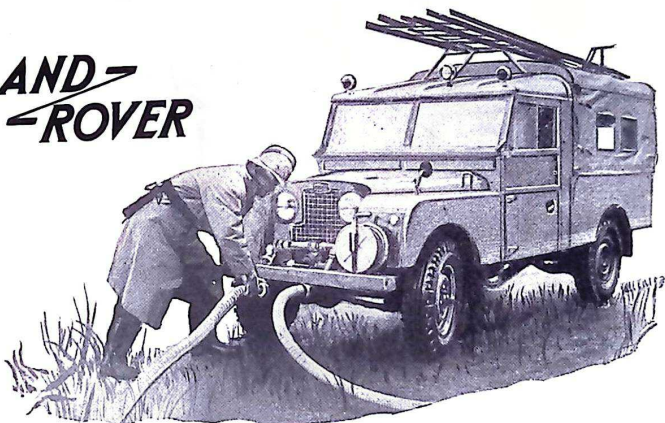
ODENIUS

AKTIEBOLAG
Östra Hamngatan 16

GÖTEBORG
Tel. växel 17 31 20

**också I BRANDSKYDDETS
TJÄNST**

**LAND-
ROVER**

Från forna tiders borgarbrandkärer till våra dagars högeffektiva brandkår har den tekniska utvecklingen gjort oerhörda framsteg. Kraven på den maskinella utrustningen har skärpts och endast det, som är absolut förstklassigt, godkännes av expertisen.

Den, som brandbil specialutrustade LAND-ROVERN, är en kvalitetsprodukt, som i allra högsta grad motsvarar dessa anspråk, och som därför redan tagits i bruk på många platser i landet.

LAND-ROVER brandbil är snabb och lättmanövrerad och dess stora frigångshöjd gör den speciellt lämplig i svårtillgängliga områden, där större brandbilar hejdas av terrängförhållanden.

LAND-ROVER för snabb utryckning.

WIKLUNDS

Strandvägen 1 - Stockholm - Tel. 67 93 40

Vid sammanträde den 11/5 1948 beslöt municipalfullmäktige vidhålla sitt den 14/7 1947 fattade beslut angående lydelsen av omfördälda stadgande i 25 § 2 mom. b). Länsstyrelsen, resolution den 9/7 1948: Länsstyrelsen finner med hänsyn till riksbrandinspektörens förenämnda yttrande icke skäl fastställa underställda förslaget. Länsstyrelsen ålägger municipalfullmäktige att inom 1 månad från det länsstyrelsens beslut vunnit laga kraft till länsstyrelsen inkomma med nytt förslag till brandordning. *Regeringsrätten* hemställde, att Kungl. Maj:t ej måtte finna skäl att göra ändring i länsstyrelsens resolution. — Vid målets föredragning inför *Kungl. Maj:t i statsrådet* den 12/11 1948 beslöts i enlighet med *regeringsrättens* hemställan.

17. (Dnr 274/1948 Inr-dep.)
Ang. föreliggande att vidtaga vissa brandskyddsåtgärder.

Å en R. Carlsson ämbetsförman tillhörig fastighet, Stockhult stora 144 i Loshults s:n, äro belägna bl. a. ett hyveleri samt en brädgård. Hos *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anhöll Carlsson, att J. Trulsson såsom ägare av ett å grannfastigheten Stockhult stora 19 befintligt sågverk med timmerupplag måtte åläggas vidtagna för nedbringande av brandfaran å nämnda fastigheter nödiga åtgärder. I förklaring över framställningen framhöll J. Trulsson bl. a., att å honom tillhöriga fastigheten Stockhult stora 19 belägna sågverk och timmerupplag ägdes av hans son R. Trulsson, Länsstyrelsen, resolution den 24/11 1947: Länsstyrelsen finner med stöd av 11 § brandlagen skäligt ålägga Carlsson och R. Trulsson vid vite av 300 kr. för vardera dels att före den 1/3 1948 hava borttagit all brännbar materiel från ett skyddsom-

samma ledning, flerskåpsledning, bör denna helst vara dragen så att den bildar en obruten slinga fram till det sista skåpet. För överföring av signalerna från underbrandstation till huvudbrandstation erfordras en ledning per 8 skåp, tillhörande underbrandstationen, medan för överföring till polisstation erfordras en ledning för varje grupp om 10 skåpleddningar, oberoende av antalet skåp på dessa.

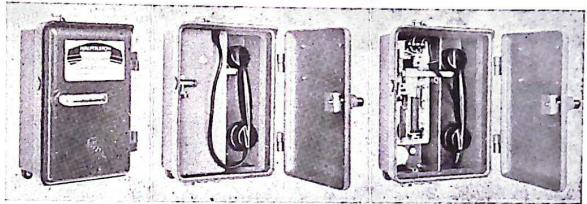

Fig. 1. Hjälptelefonskåp KEC 35.

Hjälptelefonskåpet, *fig. 1*, är utfört i lättmetall lackerat i signalfärg. Skåpets dimensioner äro: höjd 360 mm, bredd 245 mm, djup 190 mm. Då dörran är öppen, är en handmikrotelefon i den högra delen av skåpet tillgänglig, och under ett skyddslock finnas taltransformator, kontaktfjädergrupper, likriktarelement etc. I denna del av skåpet finnes även plats för ett relä med starkströmskontakter, som tar emot blinkimpulserna från polisstationen samt bryter och sluter strömmen till orienteringslampan över skåpet.

Skåpen innehålla för sin viktigaste funktion, dvs. för alarmanrop eller tjänsteanrop, *inga ömtåliga delar såsom reläer, väljare, batterier eller dylikt*. För att man skall kunna särskilja alarmanrop från olika skåp på samma ledning, äro skåpen försedda med likriktare, som normalt ej äro inkopplade. Först vid alarmanrop inkopplas likriktarna mellan de två ledningsbranscherna och jord på sådant sätt, att en tydlig identifiering av det anropande skåpet erhålles på brandstationen. Likriktarna inkopplas av den kontaktanordning, som påverkas av handtaget, och bortkopplas, då handmikrotelefonen avlyftes.

Centralapparaten är uppbyggd i en stomme av ljus bonad ek, vars framsida utgöres dels av en horisontell panel längst ned, innehållande gemensamma organ, dels av vertikala paneler, innehållande lampor och jackar för skåpleddningarna. De vertikala panelerna bestå av aggregat hopbyggda till enheter. Aggregaten för enskåpsledning innehålla lampor och jackar för 20 ledningar, aggregaten för flerskåpsledning har dubbel utrustning, dvs. för 16 skåp. Stommarna till centralapparaterna byggas i två storlekar med plats för 10 eller 15 aggregat.

För att möjliggöra vidarekoppling av samtal från hjälptelefonskåpen till andra platser kan i centralapparaten även inmonteras aggregat för anknätningslinjer. Dessa aggregat byggas för 20 ledningar. Anrop besvaras på samma sätt som i vanlig snöväxel, och erforderliga snören och proppar monteras lämpligen i skivan på det bord, på vilket centralapparaten uppställs. *Fig. 2* visar en centralapparat för 10 linjeaggregat, i vilken äro inmonterade dels 3 linjeaggregat för enskåpslinjer, dvs. max 60 skåp, dels ett aggregat för anknätningslinjer. De tomta aggregatplatserna äro täck-

ta av täckbrickor. Av bilden framgår också, att vid sidan av varje jack plats finnes för angivande av skåpets adress på en signering. Bakom dessa signeringar sitta de lampor, vilka lysa vid anrop. Vid alarmanrop erhålles ett blinkande sken på dessa lampor, medan de vid tjänsteanrop lysa med fast sken.

I en stomme, som liknar centralapparaten och är uppställd bredvid denna, samlas organ för den inre alarmeringen inom brandstationen. Även dessa organ äro utförda i form av enheter exempelvis för alarmering över högtalare, för alarmering med klocksignaler eller för manövrering av belysning inom eller utom brandstationen, och det finns även aggregat innehållande stoppur för bestämning av uttryckningstider.

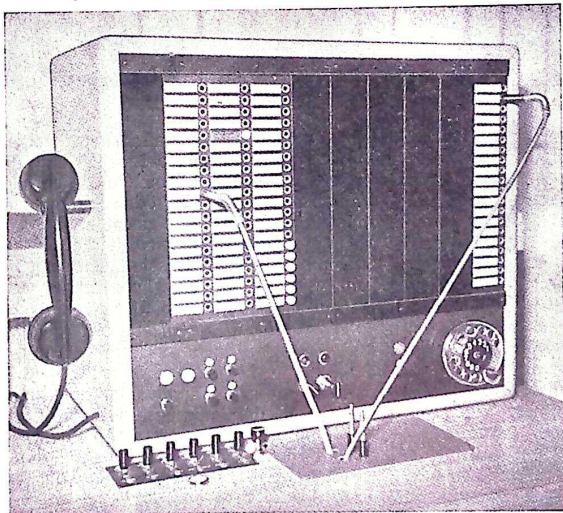

Fig. 2. Centralapparat för 10 linjeaggregat.

Utrustningen på brandstationen kan också kompletteras med en stämpelapparat, i vilken alla inkomna alarmanrop registreras. På en pappersremsa, som matas fram ett steg för varje anrop, stämpas datum och klockslag samt det anropande skåpets nummer. Det förda samtalet kan även registreras i en bandinspelningsapparat.

Till utrustningen på brandstationen hör också en reläutrustning, som uppbygges i stativ, vars höjd är 1860 mm och bredd 755 mm. I detta inmonteras reläsatserna, som finnas i ett flertal utföranden, beroende på deras funktion i systemet. Det finns sålunda reläsatser för enskåps- och flerskåpslinjer, reläsatser för överföring av alarmsignaler, för anslutning till polisstation etc. Utrustningarna äro sålunda uppbyggda på sådant sätt, att praktiskt taget varje tänkbar kombination kan åstadkommas, och så att utbyggnader och kompletteringar lätt kunna göras.

På polisstationen utgöres utrustningen av en centralapparat av liknande utseende som ovan beskrivits, och innehållande erforder-

råde, beläget å ömse sidor om den i nordost-sydvästlig riktning gående gränsen mellan ifrågakvarande fastigheter intill en bredd av 20 m. å 1° och 15 m. å 1⁴, räknat från nämnda gräns, samt att framdeles hålla ifrågakvarande område fritt från sådan materiel, dels och att före den 1/8 1948 hava vardera å honom tillhörig del av skyddsområdet plantierat ur brandskyddssynpunkt erforderligt antal lövträd. Regeringsrätten: ej ändring i länsstyrelsens resolution i vad den överklagats, dock att den tid, före vilken de klagandena meddelade föreläggandena vid stadg vitespåföljd skulle hava fullgjorts, bestämdes beträffande bortförande av brännbar materiel från angivet skyddsområde till den 1/1 1949 och såvitt anginge plantering av lövträd till den 1/6 1949. Av J. Trulsson och R. Trulsson framställda yrkanden om ersättning för kostnader å målet lämnade regeringsrätten utan avseende.

18. (Dnr 304/1948 Inr-dep.)
Ang. brandordning.

§ 27 i den av Länsstyrelsen i Kronobergs län den 19/3 1947 fastställda brandordningen för Nötta kommun innehåller bl. a. den bestämmelsen, att det vore förbjudet att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 m. från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. Vid sammanträde den 29/12 1947 beslöt kommunalstämman i Nötta socken hos länsstyrelsen an hålla att ifrågakvarande bestämmelse måtte utgå ur brandordningen. Sedan länsstyrelsen berett kommunalstämman tillfälle att taga frågan under förnyat övervägande, beslöt stämman vid sammanträde den 8/2 1948 vidhålla sitt nyssnämnda beslut. Länsstyrelsen, resolution den 8/4 1948, lämnade den gjorda

framställningen utan bifall. *Regeringsrätten:* Ur brandskyddssynpunkt får anses erforderligt att brandordningen innehåller förbud att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 m. från stall, ladugård, loge eller därmed sammanbyggd byggnad eller byggnad med eldstad, dock att under månaderna augusti—november stack av otröskad gröda må anbringas på ett avstånd icke understigande 6 m. från sådan bebyggelse. Från angivna förbud bör möjlighet till andra eftergifter icke beredas än att avståndet må, där mark- eller byggnadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter det föranleda, minskas till 9 m. efter medgivande av brandsynenämnden och under 9 m. efter medgivande av länsstyrelsen. På grund av vad sålunda anförts hemställer regeringsrätten, att Kungl. Maj:t ej måtte finna skäl att göra ändring i överklagade resolutionen. — Vid målets föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 3/12 1948 beslöts i enlighet med regeringsrättens hemställan.

Stig G. Holmberg.

Handbolls RM.

Vid årets handbolls RM startade 14 lag, vilka liksom tidigare voro uppdelade på 4 olika zoner. Malmö, Göteborg, Västerås och Stockholm vunno efter många hårda strider var sin zon. Slutspelet arrangerades av Malmö den 25—26 februari. Hemmalaget vann i sin första match mot Stockholm med 17—15 varefter Göteborg slog Västerås med 12—10. I finalen mellan Göteborg och Malmö blev det en klar seger för Göteborg med 18—5, som därmed tog sitt andra mästerskap i följd. I matchen om tredje pris segrade Västerås över Stockholm med 10—6.

liga organ för mottagande av tjänsteansrop och för start och stopp av blinksignalerna. Även här uppbygges linjeutrustningen i form av enheter, och plats finnes för 10 sådana linjeutrustningar. Någon extra reläutrustning erfordras inte här, utan de ingående reläerna äro monterade inne i centralapparaten.

För anläggningens drift erfordras på brandstationerna ett 48 V ackumulatorbatteri med mittpunktsuttag. Kapaciteten beräknas efter en vilströmsförbrukning av 8 mA per ledning. Minimikapaciteten är dock 20 Ah. De tidigare omtalade blinksignalerna på hjälptelefonskåpen utsändas i form av växelströmsimpulser; spänningen tas lämpligen från en ringströmsomformare *BKL 1303*, som drives från 48 V-batteriet. På polisstationen erfordras ett 24 V batteri med ca 20 Ah kapacitet.

Till hjälptelefonsystemet kunna även anslutas automatiska brandalarmanläggningar, vilkas centralapparater då förses med ett särskilt anslutningsaggregat. Alarm markeras på brandstationen på samma sätt som alarm från ett hjälptelefonskåp, medan *fel* markeras som tjänsteansrop, och telefonförbindelse kan erhållas mellan anläggningens centralapparat och brandstation.

Sammanfattning av systemets egenskaper.

- 1) Ledningsnätet utgöres av tvåtrådiga telefonledningar.
- 2) Såväl skåpledningar som överföringsledningar äro vilströmskontrollerade, och felsignaler erhållas för avbrott, kortslutning och jordslutning.
- 3) *Skåpen innehåller för sina viktigaste funktioner inga reläer eller andra ömtåliga delar.*
- 4) Skåpen kunna förses med uppvärmning.
- 5) Upp till 8 skåp kunna inkopplas på samma ledning. På stationen markeras från vilket skåp alarm kommer.
- 6) Alarm avges från skåpen, då dörren öppnas med handtaget, oavsett om telefonen användes.
- 7) Hjälptelefonsystemet kan även användas för tjänstesamtal. Tjänsteansrop markeras på ett från alarmanrop avvikande sätt.
- 8) Överföring av alarmanrop från t. ex. underbrandstation till huvudbrandstation kan ske automatiskt. Anropet besvaras antingen på den ena eller den andra stationen.
- 9) Tidpunkt för alarm och det alarmerande skåpets nummer kunna automatiskt registreras i en stämpelapparat och samtalen kunna registreras i bandinspelningsapparat.
- 10) Tjänsteansrop kan automatiskt överföras till polisstation och där besvaras.
- 11) Från polisstation (eller brandstation) kunna blinkimpulser utsändas till skåpens orienteringslampor.
- 12) Pågående tjänstesamtal eller blinksignaler hindra ej alarm.
- 13) Telefonsamtal kan vidarekopplas över det allmänna telefonnätet.
- 14) Till hjälptelefonsystemet kunna även anslutas automatiska brandalarmanläggningar.
- 15) Centralutrustningen på brandstationen kan kompletteras med anordningar för intern alarmering m. n.
- 16) En färdig anläggning kan enkelt kompletteras och utökas.

* * *

Gösta Bergh.

Vår artikelserie om brandalarmering avslutas härmed. Den kommer att finnas tillgänglig i särtryck.

Red.

Rationalisering inom brandväsendet

II.

Av v. brandchef Ragnar Brodell.

Tankbilen med sin besättning på 3 man, som vi talade om i förra artikeln, är nu i fullt arbete på brandplatsen, men även om den medförda vattenmängden på 2000 liter kan tyckas väl tilltagen, visar den sig inte räcka mer än 5 à 10 minuter. Hur skall man då snabbt och med liten personalstyrka kunna forsla fram vatten? Jag skall i det följande söka beskriva ett litet fordon, ett släckningsredskap, som nu i åtta års tid varit i användning vid brandkåren i Borås. Det har efter åtskillig praktisk användning blivit oundärligt för oss här och det börjar även få efterföljare.

"Jeepen och slangkärnan" kan låta som rubriken på en vanvördig visa, men det är det redskap vi skall titta lite närmare på. Jeepen är den lilla s. k. fredsjeepen, ett ypperligt dragfordon, men ett ganska dåligt lastfordon. Lastförmågan torde endast uppgå till c:a 350 kg. Till detta dragfordon byggdes 1947 en släpkärna av stålrör och aluminium. Hjulupphängning och fjädring är sådana, att kärnan är terrängframkomlig i ungefär lika hög grad som jeepen. Kärnan fylls med vanlig normalslang och rymmer c:a 1.200 m. För att slangutläggning skall kunna ske även i hög fart är kärnan försedd med en tratt baktill, som dämpar kopp-

lingarnas slag mot marken. Kärnan väger lastad c:a 800 kg. (bild 1).

I ett besvärligt snösmältningssäsong 1950, då vägarna var oframkomliga för vanliga fordon, monterades som en nödlösning en "bärbar" 800 l/min motorspruta baktill på jeepen. Detta montage visade sig medföra en hel del fördelar och bibehölls därför och vidareutvecklades. Bl. a. vidtogs anordningar, så att sugslangen kunde ligga permanent kopplad till pumpens sugintag. Sugslangen gjordes i ett stycke om 8 m. längd, vilket eliminerade arbetet med hopkoppling av sugslangdelarna. Vidare slipper man härigenom ifrån det osäkerhetsmoment, som ligger i skadade packningar och i förorenade eller illa åtdragna kopplingar (bild 2). Den tryckförlust, som uppstår genom dessa anordningar, uppväges mer än väl av fördelarna.

Sedermera har ett par "skenor" tillverkats, så att motorsprutan om så önskas lätt kan avbröstas från jeepen. Eftersom fordonet för vår del även användes inom stadsbebyggelsen finns även en del brandpostarmatur i utrustningen. Vintertid medföres dessutom spränglådor m. m. för upptagning av vakar.

Besättningen på detta fordon utgöres av två man och alla anordningar har vidtagits med utgångspunkt från att dessa två skall kunna lösa sina uppgifter utan personalförstärkning.

Primäruppgiften är att förse tankbilen med vatten. I regel sker detta så, att efter fram-

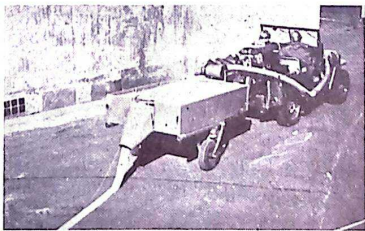

Bild 1. Jeep med slangkärna och avbrösbar motorspruta. Motorsprutans sugslang är fast monterad till sugintaget och utförd i ett stycke (8 m). Slangkärnan rymmer ca 1200 m normalslang och väger lastad ca 800 kg. Hjulupphängningen gör den terrängframkomlig.

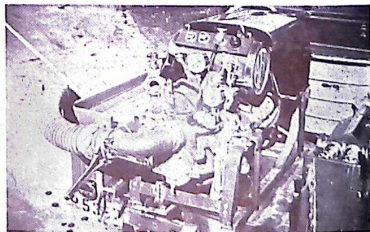

Bild 2. Detalj av motorsprutans placering. Anslutningen för sugslangen består av en vanlig tubkrök med påsvetsade kopplingar.

Bild 3. Jeepens primäruppgift är att ordna vattenförsörjningen till tankbilen. Normalt sker slangutläggningen från eldställe mot vattentag. Lägga märke till rullen med telefonkabel.

komsten till brandplatsen slangen kopplas till tankbilens sugintag (grenrör eller byxrör) och en slangledning köres ut till närmaste vattentag (bild 3). Direkt efter framkomsten till detta läggs sugslangen ut och motorsprutan köres igång (bild 4). Motorsprutan står därvid kvar på jeepen. Det gäller ju att så snabbt som möjligt få vattentransporten igång. Skulle man behöva större mängder vatten kan motorsprutan under gång lätt avbröstas från jeepen och denna blir då frigjord och kan användas för andra uppgifter, t. ex. utläggning av ytterligare en slangledning från motorsprutan till tankbilen (bild 5).

För att underlätta sambandet mellan motorsprutan och brandplatsen, vilket vid stora avstånd eljest kan vara ganska besvärligt att åstadkomma, utläggs samtidigt med den första slangledningen en telefonkabel till vilken sedan anslutes på resp. tankbil och jeep medförda

Bild 4. Sugslangen banteras lätt av två man. Motorsprutan är körklar på jeepen. Ingen extra tid går åt för uppsättning, angöring, koppling etc.

fälttelefoner. Kabelrullen ifråga syns längst fram på släpkärran på bild 1.

Det har ibland invänts, att man med detta fordon inte alltid kan ta den närmaste vägen till vattentaget och att det därför skulle vara snabbare att använda det gamla systemet att bära ut slang. (Man får dock inte glömma att man i så fall även måste släpa motorsprutan för hand!) Naturligtvis kan det finnas lägen, där den "maskinella" slangutläggningen inte kan användas, men detta får inte tagas till motiv för att man inte skall använda den i det övervägande antal fall, där den är en stor fördel. I annat fall skulle man t. ex. inte heller våga använda bilar som brandfordon eftersom det faktiskt finns vägslag, som är oframkomligt för annat än hästfordon! Avgörande för mate-

Bild 5. Behöver jeepen frigöras för andra uppgifter lägges ett par "skenor" ut och motorsprutan avbröstas medan vattengivningen pågår. Personalbehov: 2 man.

rielens utformning måste vara värdet av det man lyckas rädda.

En del jämförande försök har gjorts, bl. a. vid Alingsås brandkår. Det har därvid visat sig, att man kan räkna med att två man med jeep och slangkärra utför ett arbete, som vid vanlig slangutläggning med rullar eller väskor skulle ha fordrat 12—16 man, för att bli färdigt på samma tid. Den maskinella slangutläggningen innebär således stor personalbesparing och framför allt ökade möjligheter till offensivt släckningsarbete. Den längsta slangledning, som hittills lagts med detta fordon vid brand här i Borås, var c:a 1.100 m. lång och arbetet tog mindre än 5 minuter . . .

Användningen av jeep och slangkärra fordrar emellertid en grundligare rekognosering och kartläggning av tillgängliga vattentag, så att man har klart för sig hur man skall köra

Branden i Hotell Persborg, Rättvik

Av brandchef Gunmar Lundgren.

Veckan före påsk är tydligen en otursvecka för Rättvik. Vid den tiden 1945 brann en stor del av Turisthotellet och vid samma tid i år var det dags för hotell Persborg. Den 31 mars kl. 9.22 kallades Rättviks brandkår till hotellet, där brand utbrutit på tredje våningen.

Hotellet är en trevånings träbyggnad och inrymmer förutom gästrum för ett 80-tal personer, stora samlingsrum, matsalar samt personal- och köksavdelning. Byggnaden uppfördes 1903 men har under årens lopp väsentligt ombyggt och 1930 tillkom en stor tillbyggnad; den enda delen som efter branden är kvar oskadd. Persborg är beläget några kilometer utanför Rättviks municipalsamhälles tätbebyggelse och är ett av de största och mera välkända i den hotell- och pensionatrika Siljansbygden.

Rättviks brandkår ryckte ut kl. 9.25 med sin första vagn som är utrustad med en vattentank om 960 liter, och var på brandplatsen kl. 9.28, under befäl av vice brandchefen Nils Lönnqvist. Vid framkomsten gjordes försök att via huvudtrappan (se bild 2) invändigt nå eldhärden. I avsaknad av tyngre rökskyddsmateriel misslyckades detta. Första slangledningen kom därför att insättas omedelbart väster om den egentliga eldhärden för att förhindra brandens spridning till den 1930 byggda delen av hotellet. Kl. 9.28 var första slangledningen i arbete och då anlände även en andra vagn från Rättvik. Befälhavaren disponerade nu 10 man. (På första bilen medfördes 4 man.) Denna bil dirigerades omedelbart ned till Siljan, som ligger några hundratal meter från hotellet. Genom att hotellet haft en vinterbadare som gäst

för att snabbast komma fram. Det betyder i allmänhet mindre om slangledningen blir något hundratal meter längre, bara det går att köra ut slangen. Tidsvinsten blir så stor att den väl uppväger slanggången och de ökade friktionsförlusterna.

I tjällossningstider och inom en del avsidets belägna områden kommer det alltid att finnas

Bild 6. Medger inte vägarne att tankbilen kör ändå fram till eldstället kan transportledning från tankbilen till eldstället läggas ut med jeepen. Erforderlig armatur och smalslangmateriel lastas över från tankbilen.

vägar, som är svårframkomliga för tyngre fordon. Under dessa förhållanden kan jeepen med slangkärren uppträda som en helt självständig enhet. Visserligen blir inte snabbheten i angreppet så stor som vid kombinationen med tankbilen, men man kan dock i regel åstadkomma en acceptabel lösning av en svår uppgift.

Är avståndet från för tyngre fordon farbar väg och fram till eldstället icke över 400—600 m. kan jeepen och slangkärren mycket väl användas till att först lägga ut en transportledning från tankbilen till eldstället (bild 6). Smalslangmateriel och erforderlig armatur lastas då över från tankbilen. Sedan angreppet sålunda kommit igång användes jeepen och slangkärren för att ordna vattenförsörjningen till tankbilen på känt sätt.

Med användande av tankbil samt jeep med slangkärra och motorspruta kan den personalstyrka, som erfordras i första utryckningen, sättas så låg som 5 man. Trots detta åstadkommer man ett både snabbare och slagkraftigare angrepp än med de nu vanliga typerna av brandbilar, vilket bör kunna medföra en betydlig ökning av räddningsvärdet.

TEMPEX ELDSKYDDSKLÄDER ha imponerat på expertisen!

Vid realistiska prov i Stockholm, Helsingfors och Köpenhamn har
TEMPEXMATERIALET enastående egenskaper utsatts för svåra prov.

TEMPEX-skyddade brandmän passera genom eldråd

OBS! Vid detta prov deltog på eget initiativ en brandman, som tidigare ej vare sig sett eller provat TEMPEX-dräkten.

TEMPEXUTRUSTNINGARNA

äro lätta och smidiga — vikt å brandmannautrustning c:a 4 kg —
reflektera värmestrålarna c:a 95 %
isolera mot mycket höga yttemperaturer, så att temperaturen under TEMPEX-
dräkten endast är 38—40° C
äro hållbara och okänsliga för vatten, skum etc.
finnas i praktiska modeller för brandkårer och industrier.

Rådgör med oss redan i dag om ett för Eder personal lämpligt TEMPEXSKYDD.

Ensamförsäljare i Sverige för TEMPEX original skyddskläder:

HENRIKSSONS BRANDREDSKAP

STOCKHOLM

Tel. 20 78 22

-23 -24 -25

GÖTEBORG

Tel. 11 70 74

MALMÖ

Tel. 97 59 42

SUNDSVALL

Tel. 129 89

JÖNKÖPING

Tel. 790 87

Firman grundad 1828

Mössmärken - Gradbeteckningar
Armbindlar - Tjänsteålderstecken

Aug. Holts Gulddragerifabriks A-B

Arbetargatan 33 A

STOCKHOLM

Tel. 54 20 03 - 54 20 04 - 54 20 05

Knappar, Möss- och
Medlemsmärken

För Svenska Brandkårernas Riksförbund

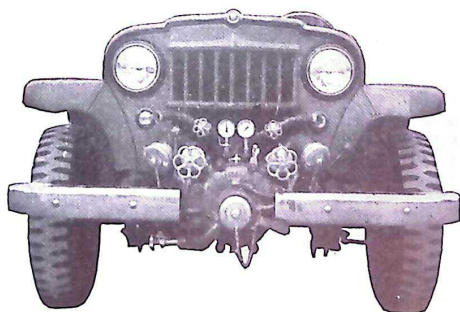

C. C. Sporrang & Co.

Kungsgatan 17, Stockholm 7

Telefon 22 56 60

FRONTPUMPAR

för upp till 2600 lit/m
vid 9 kg/cm²

Med avgasevakivering, ol-
jekyllning och synkr. kopp-
ling till motorn.

Kort leveranstid.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag

LÅNGBRO

Tel. Kristianstad 101 74 och 101 78

Bild 1. Branden började invid denna skorstensstock.

fanns en vak med tunn is, vilken kökspersonalen i väntan på brandkåren avlägsnat. De första slangledningarna insattes som skissen visar.

Kl. 9.40 anlände ytterligare förstärkning från Vikarbyn och kl. 10.20 en avdelning från Leksand. Denna sistnämnda brandkår insattes öster om de övriga, då branden nu spritt sig över hela byggnaden utom över den förut omtalade tillbyggnaden. Släckningsarbetet försvårades redan från början genom den intensiva rökutvecklingen men även genom en i förhållande till brandobjektets art alltför ringa personaltillgång i första skedet. Genom att ett effektivt inträngande ej kom till stånd blevo vatten- och rökskadorna mycket stora. Rökutvecklingen förhindrade också allt egentligt bärgningsarbete. Vid 12-tiden ansågs elden vara under kontroll, under det att eftersläckningsarbetet pågick till kl. 20.00 den 1 april.

Upläggningsen av släckningsarbetet var fullt riktigt, men att resultatet trots detta ej blev särskilt lyckat får tillskrivas den ringa personaltillgången samt bristen på tyngre rökskydd och utbildade rökydkare. Elden var dessutom synnerligen svåråtkomlig genom

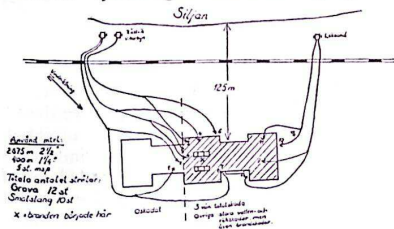

Bild 2.

Bild 3. Brandens omfattning kl. 10.30.

att den spred sig i ventilationstrummor av trä, öppna trapphus samt i försänkta inner-tak och inbyggda prång av olika slag.

Brandorsaken har ännu ej kunnat utrönas men är föremål för statspolisens undersökningar.

Förebyggande brandskyddet måste förbättras.

Under den senaste 10-årsperioden har vårt land utsatts för ett 40-tal hotell- och pensionatbränder med skador för över 100.000 kronor. I de flesta fall ligga dessa anläggningar på orter med borgarbrandkårer av synnerligen växlande slagkraft. I Dalarna äro stora hotellkomplex av trä en mycket vanlig företeelse och i samtliga fall förlagda till orter med borgarbrandkår. I många fall är även vattenförsörjningen synnerligen bristfälligt ordnad.

Ett betydligt mer intensifierat förebyggande brandskyddsarbete måste ägnas dessa hotell och inom Kopparbergs län pågår även en översyn av hotell och pensionat.

Reparationsarbeten, ombyggnads-, till-

Bild 4. Skadegörelsen sedd från sjösidan.

Branden vid Svenska Stålpressnings AB

Av brandchef Bror Nilsson.

Den 10 september 1954 kl. 11.20 utbröt brand i de gamla fabrikslokalerna vid Svenska Stålpressnings AB, Olofström. I en kvällstidning voro rubrikerna till eldsvådan: "Elden närmar sig, jag måste lägga luren" och "Katastrofbrand i Olofström". Liknande rubriker funnos i tidningarna dagen efter, mer eller mindre överensstämmande med verkligheten. De feta rubrikerna i ortstidningarna vittnade om vilken betydelse Svenska Stålpressnings AB:s industrier ha för befolkningen i köpingen och trakten däromkring.

De eldhärjade byggnaderna tillhörde de äldsta inom fabriksområdet och utgjordes av envåningsbyggnader (med vind), som delvis påbyggt en andra våning. Ytterväggarna voro uppförda av tegel till en vånings höjd. Bjälklag, takstolar, vind och inredning voro av trä liksom också påbyggnaderna för övrigt. Yttertaket var belagt med tegelpapper med underlag av flera lager tjärpapp.

De brandskadade lokalerna inrymde press- och tryckavdelning, vattenvärmareavdelning samt mek. rep.-avdelning. Vinden över avdelningarna var osekionerad och försedd med en massa hyllfack av trä. Där inrymdes åtskilliga ton halvfabrikat avsedda för produktionen.

Genom att en brandmur var uppförd mot en del av kontorslokalerna, hindrades rök och eld tränga in i dessa. Även mot ångpannecentralen fanns brandmur.

Brandorsak.

Orsaken till branden var att en svetsare höll på med att skära av en järnbalk med en skärbrännare på 3 å 4 meters avstånd från ett mindre verkstadskontor (x å bild 1), som var uppfört helt av trä och stod i förbindelse med vinden. Längs med två av kontorets ytterväggar gick ett öppet avloppsdike. I diket hade samma dag uthållts kristallolja, vilken på grund av tillfälligt stopp i diket stannat kvar där. Gnistor ifrån skärbränningen ha tydligen antänt en trasselsudd eller dylikt och därmed antänt kristalloljan i diket.

Enär platsen där svetsaren höll på med sitt arbete är en permanent plats för vissa svetsnings- och rep.-arbeten, var det givetvis utan min vetskap och tillåtelse, som kristallolja hällts i diket. Svetsning eller skärning på icke permanenta svetsningsplatser får ej och har icke förekommit inom fabriksområdet de senare åren utan särskilt svetsningstillstånd utfärdad av brandchefen, som

byggnads- och ändringsarbeten måste även fortlöpande kontrolleras. Vid Persborgsbranden vågar man knappast tänka på vad som kunnat inträffa, om branden timat en vecka senare och då på natten med kanske 70 å 80 hotellgäster. En god bit på väg skulle man säkert nå, om stigarledningar med slang uppsattes i varje trappplan och denna stigare vore kopplad till pump som drevs av kraftkälla oberoende av det vanliga strömnätet inom anläggningen. Med hänsyn till gästernas säkerhet, i varje fall under toppbeläggningstid, ifrågasätter jag även om ej nattetid brandvakt skulle påbjudas inom hotell av Persborgs typ och riskstorlek.

Vad brandkårens utrustning beträffar

gäller att även borgarbrandkåren i ökad utsträckning måste ägna större uppmärksamhet åt tyngre rökskyddsmateriel samt ej minst utbildning i dennas handhavande. Detta understryker ännu mer ett av mig tidigare framfört krav på fler och bättre övningshus.

Hade i detta fall slang funnits på lätt tillgängliga ställen inom komplexet, hade personalen på ett tidigt stadium effektivt kunnat hindra brandens hastiga spridning. Detta förutsätter att personalen är utbildad, vilket väl torde vara en mycket rimlig begäran. Hade dessutom rökskyddsdetaljen varit välordnad hade stora värden kunnat räddas, ej minst genom att en effektiv bärgning tidigt kunnat igångsättas.

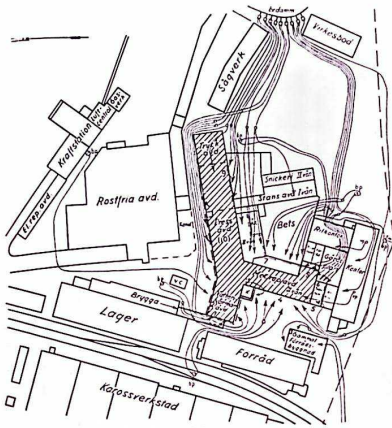

Bild 1.

besiktigar platsen före arbetets påbörjande samt föreskriver de åtgärder, som skola vidtagas. När åtgärderna vidtagits, besiktigas platsen före svetsningens påbörjande.

När branden börjat, försökte personalen i verkstaden släcka med kemiska vattensläckare samt en slang från inomhusbrandpost. Detta misslyckades och brandkåren kallades.

Brandkåren alarmerades per telefon kl. 11.20. Undertecknad, som befann sig på brandstationen, alarmerade genast därifrån brandmännen, vilka samtliga äro anställda inom företaget. När förste man kom till brandstationen — vilket skedde en halv minut efter larmet — gavs order om att tankvagnen skulle köras till brandplatsen och bil med motorspruta till en damm c:a 100 m. väster om brandplatsen, som var belägen c:a 100 m. ifrån brandstationen.

Vid ankomsten till brandplatsen brann det i ovannämnda dike samt i väggarna till verkstadskontoret. Rök trängde ut från vinden på flera ställen. Efter en hastig rekognosering befanns det, att hela vinden, c:a 2.000 kvm., var antänt. Personal ur arbetsstykan på rep.-verkstaden fick order om att föra ut gastuber och gaskärror ur den antända byggnaden. En mindre kvantitet sprängämnen, som förvarades i närheten, sattes också i säkerhet.

De primära uppgifterna för brandkåren voro nu:

1. att förhindra eldens spridning till angränsande lokaler och byggnader,
2. att försöka släcka de redan antända byggnaderna,
3. att försöka rädda de värdefulla pressarna från förstöring av eld och hetta.

Från 6 brandposter, belägna inom fabriksområdet eller dess omedelbara närhet, drogos slangledningarna för att hindra eldens spridning till närliggande byggnader och lokaler. Två strålar sattes in vid "1" (se bild 1), en stråle vid "2" tre strålar vid "3", tre strålar vid "4", tre strålar vid "5", två strålar vid "6" och två strålar vid "7". Industribrandkåren, som genom brandlarmet även kallades till brandplatsen, sattes in på olika ställen för bevakning och släckning.

Kl. 11.35 voro fyra motorsprutor igång vid dammen. Dubbla ledningar lades ut och grenades.

I bottenvåningens väggar mellan den brinnande mekaniska reparationsavdelningen å ena sidan och betsen samt ångcentralen å den andra funnos ett flertal äldre oskyddade fönster- och dörröppningar. Här angreps nu elden inifrån med fyra strålar vid "8" och med tre strålar vid "9" inne på vinden genom fönsteröppningar. Med tre strålar bejötos de stora pressarna vid "10".

Försök gjordes även att fönstervägen intränga på vinden ovan pressarna med två strålar, men detta visade sig tyvärr omöjligt. (Se omslagsbild Brandskydd 11/1954.)

Flera brandkårer i arbete.

Kl. 11.40 hade branden tagit sådan omfattning, att hjälp från främmande brandkårer ansågs nödvändig. Undertecknad tillkallade då Jämshögs, Kyrkhults och Nässums brandkårer. Jämshögs brandkår anlände kl. 11.55 och sattes in med uppgift att förhindra antändning av snickeriverkstad och panncentral. Kyrkhults brandkår anlände kl. 12.00 och sattes in huvudsakligen för invändig släckning med ledningarna dragna genom ritkontoret och betningsavdelningen, varjämte flera ledningar drogos ned genom betningsavdelningens takfönster.

Nässums brandkår anlände kl. 12.05 och tilldelades uppgift att släcka och bevaka taken över betningsavdelning och ritkontor. Karlshamns brandkår (yrkesmän) kallades även och kom till platsen med 8 man omkring kl. 12.35, men branden var då redan

under kontroll. Dess material behöfve därför ej användas med undantag för 50 m. smalslang, men personalen deltog berömvärt i släckningsarbetet.

Ytterligare tre brandkärer, som kallats av verkstadsledningen, kommo till brandplatsen, nämligen Mörrum, Bromölla och F 17 (Kallinge Flygflottilj), men dessa kärer behöfve ej deltaga i släckningen.

Vattentillgången var riklig. Nio motorsprutor voro kl. 12.05 placerade vid dammen, och massor med vatten vräktes nu över eldhärden.

Efter c:a två timmars intensivt släckningsarbete med beundransvärda insatser av samtliga som deltog i släckningen, var branden under fullständig kontroll. Efter 4 timmars arbete av brandmännen togs en paus för intagande av förfriskningar, bestående av sockerdricka, pilsner och smörgåsar, som dir. Granfors ställde till förfogande.

Genom ett mycket gott och uppoffrande arbete av släckningsmanskapet, där inbegrivet ett stort antal frivilliga ur arbetsstyrkan på platsen, kunde värdefulla byggnader, som äro nödvändiga för driftens upprätthållande i övriga verkstadslokaler, räddas.

Det visade sig efter branden, att något längre driftstopp för produktionen på pressavdelningen ej behöfve uppstå, därför att flera strålar begjöt pressarna med vatten under hela tiden branden rasade i byggnaden. Efter tre dagars stillastående var det delvis nytt tak över byggnaden och pressarna åter igång. Inom brandområdet deltog i direkt släckning 36 strålar. Dessutom var 8 strålar utplacerade för bevakning av tak och övriga hotade ställen. I släcknings-

Bild 3. Sprutornas placering vid dammen.

arbetet deltago från Olofströms brandkår brandchef, 2 vice brandchefer och 20 brandmän samt 60 man ur reservbrandkären. Från främmande brandkärer deltago 48 man inklusive befäl. Dessutom deltog ett stort antal av arbetsstyrkan i släckningsarbetet. 6 fasta brandposter, 9 motorsprutor och 5.500 meter slang voro i användning.

6 man ur egna kåren, uppdelades på två skift, gingo vakt på brandplatsen under natten. Släckningens huvudsakliga organisation framgår av skissen, där pilarna beteckna strålar.

Personal var utplacerad vid fabriksporten för att visa ankommande brandkärer rätt färdväg till uppställningsplatsen. Vidare var polisen tillstädes och skötte om avspärrning och trafiken förbi fabriksområdet, när mycket folk samlats utanför området.

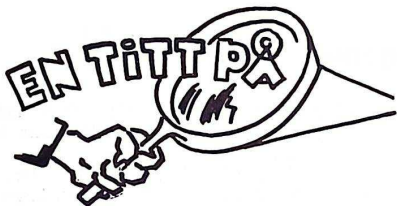
Erfarenheter.

Erfarenheterna från branden visa:

1. Trots stränga order om att stor försiktighet skall iakttagas vid svetsning och skärning, kan stora brandskador uppstå på grund av olyckliga omständigheter.
2. Värdet av sektionering dels genom brandmurar dels med tillförlitliga branddörrar i sådan mur.
3. Det är viktigt att takskäggens träkonstruktioner äro putsade.
4. Det är i vissa fall värdefullt att under brand kunna medelst vattenbegjutning genom dörr- och fönsteröppningar skydda värdefulla maskiner från förstöring.
5. En reservbrandstyrka är en värdefull tillgång vid storbrand.
6. När en brand hotas att få för stor omfattning bör släckningshjälp tillkallas i tid.

Bild 2. Brandmuren vid Angcentralen. Platsen där elden kunde stoppas är märkt med X.

En demonstration

På Bromma flygplats visade AB Svenska Tempus häromdagen materiel ur sin produktion. Då demonstrationen förmodligen kan ha intresse även för läsekretsen ute i övriga delar av landet lämna vi här ett reportage.

Firman, som tillverkar brandpumpar av kugghjulstyp, visade dels en frontmonterad pump med en kapacitet av 500 l/min vid 9—12 atö, dels en liten "bärbar" pump på 200 l/min vid 7 atö. Frontpumpen var lätt att montera av och på från en konsol framtill på fordonet. Pumpen var lågvarvig varför motorn icke lät som om den ansträngdes när pumpen lämnade en 18 mm stråle av god kastlängd. Visserligen var härvid blott c:a 5 m tryckslang inkopplad.

Den "bärbara" pumpen vägde 48 kg och var placerad i ett rörstativ tillsammans med en tvåtakts luftkyld motor som drivkälla. Motorn startades med kickstartanordning och var varvtalsreglerad. På rörstativet fanns ett par små hjul monterade, varför pumpaggregatet kunde skjutas som en skottkärra — åtminstone på slät mark.

Kugghjulspumparna äro själv-evakuerande, varför någon separat anordning för evakuering icke behövs, en fördel t. ex. vid den lilla pumpens användning som skogsbrandpump, när vattnet plötsligt sinar och sedan återkommer. Varvtalsregleringen träder då också i funktion, så att den obelastade motorn icke går upp i varv. Förmågan att vara själv-evakuerande upphör emellertid hos en kugghjulspump när den blir kraftigt sliten, men insprutat fett i pump-huset kan hjälpa upp resultatet.

Firman hade även ställt upp en attrapp av en enkel färgvals med eldsläckningsanordning i form av en fast "sprinkleranläggning". Vid demonstrationen fylldes färgkaret, i vilket valsen rullar, med bensin — ett vanligt lösningsmedel för färger. Efter användning utlöstes ventilen på tuben innehållande släckningsmedlet inom ett fåtal sekunder, d. v. s. så snart ett

nitratat snöre till smältlåset brunnit. Anordningen trädde i funktion och elden släcktes så gott som omedelbart. En annan dylik fast installation i ett båtskrov visades. Utlösningsanordningen fungerade på samma sätt och på samma snabba sätt släcktes elden kring motorn, vilken till och med gick att starta så snart den kallnat något.

Det har blivit allt vanligare att eldsläckningsapparater för vatten förses med en separat tub med kolsyra för att driva ut vattnet, vilket är bekvämare ur kontrollsynpunkt. Genom viktkontroll kan lätt fastställas om kolsyretuben är fulladdad och man behöver endast fylla på rent vatten i behållaren. Två sådana apparater — den ena innehållande 13 l den andra 10 l vatten — demonstrerades mot smärre bål. Kolsyretuberna till apparaterna var så rikligt dimensionerade att kolsyra återstod när allt vatten var utdrivet — en säkerhetsåtgärd.

Pulverapparaterna har åter kommit i bruk sedan pulvret genomgått utvecklingen att kunna finfördelas bättre samt kunnat göras mindre hygroskopiskt. — Pulvret i de apparater som demonstrerades utgjordes av natriumbikarbonat jämte någon % kolväte och var preparerat mot hopbakning och kakkbildning. Vidare skulle apparaternas tillslutning vara så effektiv att luftfuktigheten knappast skulle kunna påverka pulvret.

Pulverapparater i storlek 5 kg och 17 kg, alltså hanterbara av en man, demonstrerades mot brinnande oljor och bensinbrändar med gott resultat. Den lilla apparaten föreföll lätthanterlig och utströmningsöppningen gav en platt, bred pulverström, som snabbt täckte smärre brinnande ytor. Utdrivningsmedlet till pulverapparaterna är kolsyra i tuber av samma storlek som till apparaterna för vatten.

Mycket stora pulverapparater med aggregatet på hjul demonstrerades slutligen mot en brinnande oljeyta på c:a 50 m². Pulvret täckte

Brandchefs befogenhet i visst fall

I ett föregående nummer, 7/1954, sid 210, har här något berörts brandchefs befogenhet att ingripa i fall då brandfara icke förelåg. Det gällde att i samband med översvämning länsypumpen en källare samt bortföra vattnet till en brunn belägen å annans mark, dit tillträde endast kunde vinnas därigenom att några spjälor i ett staket losstogas. Medgivande till åtgärden hade icke erhållits av fastighetsägaren. Det oaktat ansågs brandchefens handlande riktigt, då det intresse som offrades ansågs mindre betydelsefullt än det intresse som hotades (ett dyrbart möbellager i en källare).

Nyligen har inträffat några fall som på nytt fäst uppmärksamheten på brandchefens befogenheter, i dessa fall i samband med brand. Sålunda ansåg eldsläckningsledaren vid den nyligen inträffade branden i Persborg sig icke behörig beordra stopp av järnvägstrafiken utan lät i stället gräva fram brandslangarna under skenor för att därigenom nå fram till ett vattentag på andra sidan järnvägen. Detta förfaringssätt inverkar givetvis i hög grad fördröjande på släckningsarbetet. — I en tidningsnotis för kort tid sedan uppgavs vidare, att "mitt under

snabbt oljeytan och efter c:a 10 sek. var det stora bålet avsläckt. Apparaten lämnade icke mindre än 300 kg pulver/min. Även om pulverapparaterna försetts med förstaveln "dim" är de knappast lämpliga för inomhusbruk på grund av nedstoftningen från pulvret. För utomhussläckning, där naturen sköter om renhållningen, kunna de däremot med framgång nyttjas.

När man fått vara med om en välregisserad demonstration av brandmateriel gör man gärna reflexionen: Hur ser handelsläckningsapparaterna i bostadshus, verkstäder och garage ut? Hur är deras kondition? Fungera de oklanderligt om de behöver användas? När kontrollerades de sist? Brandsynemännen glömde väl icke bort att "knacka" på eldsläckaren vid sitt besök?

Rq.

släckningsarbetet kom ett tåg och då måste man avbryta för att ta bort slangarna från järnvägen".

Båda de nu nämnda fallen vittna klart om hur viktigt det är att släckningsledaren är medveten om sina rättigheter i situationer som de nu nämnda. Brandchefen får nämligen inte i ett kritiskt läge tveka att beordra åtgärder, som i och för sig kunna synas utomordentligt allvarliga (stoppa tåg- och annan trafik, avskära kraftledning, spränga hus o. s. v.). Lagen (14 § brandlagen) ger sålunda brandchefen mycket stora befogenheter i dylika lägen. Men det är å andra sidan klart att han måste handla efter omdöme. Han har alltid att tänka följande. Vilket intresse är minst svårt att offra? Praktiskt taget alltid torde väl svaret bli att allt annat får vika, då det gäller att genom brandsläckningen söka rädda hotade värden. Och ju större värde det av brand hotade föremålet har desto mer ingripande åtgärder bör brandchefen kunna vidtaga. För att belysa hur en brandchef kan och bör gå till väga i ett kritiskt läge kan nämnas följande fall ur verkligheten. Vid en brand nyligen i ett viktigt industriområde påfördrade brandchefen att järnvägens ledningar på icke mindre än 16.000 volt skulle göras strömlösa med den påföljd att inga tåg kunde gå in och inga kunde lämna bangården under en timmes tid, vilket givetvis medförde åtskilliga förseningar med åtföljande besvärligheter för en stor mängd människor. Men brandchefen, som fann det för eldsläckningen nödvändigt med den nämnda synnerligen ingripande åtgärden, förfor helt riktigt och hans handlande har gott stöd i gällande lagstiftning.

Stig G. Holmberg.

BRANDPOST.

Åtta stora brandbilar kom prompt susande då den engelske sjömannen Horace Annis från "Queen Mary" häromdagen försökte posta ett brev till fästmon i ett brandskåp på Tolfte avenyen i New York. I USA är brevlådorna gröna och brandskåpen röda. I England är det tvärtom.

NYHETER från BRISSMANS

Slangutläggnings-Jeep mod. Brissman,

byggd på LAND-ROVER PICK-UP chassi

Jeepen har under en utdragbar slanglåda med patens. slangutläggare för snabbutläggning i upp till 50 km hastighet, lådan rymmer 6—700 meter 63 mm slang. Däröver ett fack 1850×1450×600 mm. med fällbara sidoluckor för diverse materiel, taket är utformat till lastflak med galvaniserat rörräck runt om, användes för hemtransport av begagnad slang m. m. Skåp och slanglåda huvudsakligen av lättmetall. Jeepen bygges även med ett extra säte bakom hytten, men rymmer då mindre slang. Den kan även försees med frontpump. Lågt pris. Begär offert och närmare upplysningar. Kort leveranstid.

Stor bygelslangrulle

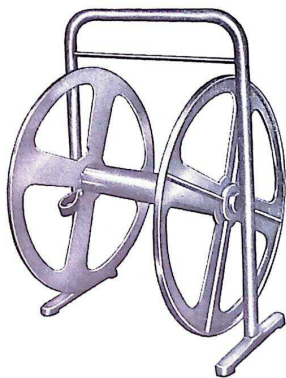
Det har visat sig att inv. gummrad slang är svår att packa i slangkorgar och -väskor därför att luften blir inestängd när slangen veckas. Vi har därför konstruerat en större bygelslangrulle för 40 m. slang enligt vidst. fig. Genom att slangen rullas på så går luften ut när slangen pålägges. Rullen kan erhållas med eller utan fot.

Riktpris, med fot kr. 35:—, utan fot kr. 32:—.

Invändigt gummrad diagonalvävd (= köppervävd) linesslang.

Diam. 38 mm., garanteras för 40 kg. tryck, sprängtryck c:a 65 kg. Denna slang är mjuk och smidig, har slät innersida, mycket slitstark, blir ej hård i kyla. Gummit är vulkaniserat fast, varför det ej kan lossna. På grund av diagonalvävnaden blir det ej några skarpa veck, som bryter sönder gummit. Leverans i regel från lager.

Riktpris pr meter kr. 5: 50.

All övrig brandmateriel till låga priser.

BRISSMANS BRANDREDSKAP

HALMSTAD

Telefon 133 33

Sprutmönstring i Värnamo år 1890

Ur Värnamo Nyheter saxar vi nedanstående skildring.

Det var en faslig rörelse och ett gruvt liv och leverne nere i Värnamo mellan kl. 6—8 i lördags kväll.

Om en främling kommit dit i det taget, så skulle han tvivelsutan fått intryck av att den lilla pigga köpingens livliga befolkning givit sig till att laborera med något i karnevalsväg eller åtminstone tagit sig för att fira någon märkelig nationell högtid, såsom t. ex. minnet av den epokgörande dag, då Värnamo tillerkändes köpingsrättigheter eller av någon annan betydelsefull tilldragelse i fäderneslandets eller den rena evangeliska lärans historia. Ty så tedde sig sannerligen samhället i lördags kväll.

Redan några minuter före kl. 6 hade de minst världsliga av patronerna gått ut av sina affärslokaler, modigt överlåtande åt de yngsta biträdena att sköta en avbruten "kommers"; jungfrurna övergävo sina köksspislar, männen sina hustrur, pennans män sina skrivbord, hantverkarna sina verktyg och allt vad köpingen äger av kvinnlig skönhet och manlig dådkraft, tapperhet och dödsförakt höljade vid sexslaget ut över de upplysta gatorna, samlande sig i väldiga hopar dels på torget, dels ock utanför "Krukenbergs kreditivbank", såsom allmoggen ju här benämner Smålandsbankens avdelningskontor.

Ty så, det var sprutmönstring i Värnamo och den nye brandchefen skulle beskåda sina trupper och pröva sprutornas kraft och duglighet. Det var allvarligt och högtidligt. Samtliga gatlyktorna voro tända och utom detta spriddes ett klart skimmer över köpingen av adjutanter och standardförare, som flögo omkring i den gråkalla kvällen med lyktor på toppen av fanstänger och standar liksom vänliga ledstjärnor för vise män och dygderika kvinnor.

Den nykomne patronen från Jönköping stod på trappan utanför sin skimrande butik och tackade för den hyllning, som bereddades honom av en trupp senfulla män. Det var Värnamo bärgningskår som där samlats för att mottaga och hylla sin nye chef, vilken till gengäld meddelade några av sina erfarenheter och rön under ett mångårigt och nitiskt medlemskap uti Jönköpings vittfrejdade brandkår.

Från ena sidan av det väldiga torget höras dämpade kommandoord och plötsligt har en förut sammangyttrad kvinnohop inom en sekund rasslat ut till en mjuk kedja och bildat en ordningsfull pluton av bedårande amazoner, väpnade med klirrande vattenspannar och sirade på bröstet med små bleckbrickor, betecknande deras funktion som vattenlangerskor vid köpingens frivilliga brandkår. Skenet från den framförstående standardförarens lykta föll här på höljande bröst, friska rodnande kinder och slungades tillbaka av glöden ur dunkelblå östboögon. Standardförare, fastän en äldre man, stod här häpen och såsom en saltstod, och befälhavaren själv visste knappast till sig, tills han väcktes ur sin hänryckning av en flåsande adjutant, som viskade en order i hans öra:

— Höger om marsch! Till Krycklebäcken, töm men den!

En minut därefter skrapade vattenpytsarna mot bäckens bottenstenar. Men Krycklebäckens vatten hade lagt sig till vila i Pilagårdens damm. "Han är styvmjölkd som en halvsint torparko", suckade flickorna.

Men i detsamma uppdagades dagens stridsplan och ordern som kom lydde:

— Kreditivet bränner!

Kratch!!!

Sprutorna braka fram över gatläggning liksom Odins vilda jakt.

— Hurra, kreditivet bränner, gå på!

Och vattenlangerskorna ila efter sprutorna såsom snabba västanfläktar eller såsom de svaga dyningar, som följa efter en orkan, de sväva förbi blixtnabbt och tyst, och sprutorna hava icke väl hunnit stanna, förrän vattenhinkar, hanterade av snabba händer, föra en jämn, iskall ström lagavatten i deras glupande innanmäten. Vattenstrålarnas brakande fyller luften, pumpar gå, som gällde det levande livet eller att hålla en sjunkande farkost flott, chefen delar ut befallningar, går omkring och ryter på ett ställe, lofprisar och berömmar på ett annat men jubilerar och ler en segerherres löje, då hans blick halkar utefter kvinnolinjen.

Snart är banken räddad, elden dämpad, kuvad och övervunnen samt det närliggande "Stata" utom fara.

Några flockar av bönder, vilka glömt sig kvar till kvällen i köpingen och nu stått gapande och

bävande inför detta i deras ögon oerhörda skådespel, draga till sig andan.

— Husch, da kunna ju rent dränka köpingen på femtan minuter mä en tocken synnaflo, menade de.

Och det såg icke bättre ut. Vattenämbar och uppfodringsverk sögo på en halvtimme ur Lagan fruktansvärda vattenmassor, som sprutorna sedan spydde ut under starkt tryck.

Men när den fingerade faran var över, chefens stridsplan genomförd till hans och vice chefens synnerliga tillfredsställelse, ändades denna övning lika snabbt och brådstörtat som den börjat. Sprutorna rusade in i sina stall och de olika avdelningarna marscherade till sina utgångspunkter, där de avtackades av sina respektive chefer. Från torgets mitt hördes en jublande stämma:

— Det är slut för i dag, tack ska ni ha, sängkamrater!

Och ett femtiotal bleckhinkar rasslade fanfaren.

Men är det nu inte märkvärdigt att, fastän vi ha det outtömliga laganvattnet och uppfodringsverket, våra vidsträckta örtagårdars skyddande träd, våra glest bebyggda kvarter, vår tillfredsställande brandordning, vår chef och v. chef samt denna raska frivilliga brandkår, grundad på en värnplikt, som är så allmän, att den sträcker sig ända till dessa kartageniensiska kvinnor, som förljuva hela vår tillvaro, är det icke märkligt, säger jag, att de enskilda brandförsäkringsbolagen trots allt detta icke akta för rov att låta oss digna under oskäligen brandpremiers börda.

Thure Sällberg.

— o —

Man bör kanske tillägga, att Thure Sällberg såsom en gärd åt hans beundran för det eller de sköna valts till befälhavare för vattenlangningskåren. Det var nämligen på den tiden stadgat, att vid eldsvådor och brandsläckningsövningar skulle från varje hushåll medföras en vattenhink och det var ju i allmänhet köpingens kvinnliga hushållsassistenter, som utkommenderades till hjälp.

Thure S. tog dock föga allvarligt på sitt medlemskap i köpingens allmänna brandkår och här om har rektor Rydbeck berättat en betecknande episod.

Denne, som då var brandchef, sökte i sin mån efterhärma Jönköpings nitiske chef, disponent B. Hay, som brukade leda övningen till häst. Sedan Rydbeck för cheferna antytt var eldsvåda tänktes

hava utbrutit, red han dit för att inspektera hur de skötte sig. Ja, de kom ganska snart till platsen men Thure och hans kvinnliga vattenlangnings-trupp syntes inte till.

Sedermera fick Rydbeck klart för sig att Sällberg kommanderat sin trupp att marschera upp bakom kyrkan, placera hinkarna upp och ned i en lång rad och sedan sätta sig var och en på sin hink och där sutto de, tills övningen var slut. Då kommanderade Thure S.: "Höger och vänster om marsch!"

Sådant kunde gå an för Thure Sällberg, ty, som Rydbeck sade, man kunde ej gärna bli ond på honom, åtminstone aldrig länge.

Brandfara

Brandinspektorer undersökte härom dagen en byggnad i Chicago och förklarade efteråt att den antingen måste rivras eller repareras eftersom den utgjorde en allvarlig fara.

Det var brandstationen.

Brandchef

En nyinrättad befattning såsom brandchef i Höganäs stad (borgarbrandkår) kungöres härmed till ansökan ledig.

Kompetensfordringar: Brandchefskurs kat. II statens brandskola.

Befattningen är placerad i lönegrad 19 med begynnelselönen av kr. 11.292:— och en slutlön av kr. 13.284:— inkl. nuvarande tillägg. Sökande, som för löneklassuppflyttning önskar tillgodoräkna tidigare likvärdig tjänstgöring, skall ange detta i ansökan. Pensionering enligt NPR genom SKP, därvid staden erlägger hela avgiften.

För befattningen gäller av stadsfullmäktige antagen instruktion, enligt vilken befattningshavaren bl. a. är skyldig att bebo anvisad tjänstestod och erlägga här för fastställd hyra.

Närmare upplysningar kunna erhållas genom stadskamreraren, tel. 559 eller brandchefen, tel. 188.

Sökanden skall efter anfordran kunna förete nöjaktigt läkarintyg.

Till brandstyrelsen i Höganäs ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg och de handlingar sökanden önskar åberopa, skall senast den 20 juni 1955 vara ingiven till drätselkontoret i Höganäs.

Höganäs den 21 juni 1955.

Brandstyrelsen.

Handeldsläckare

Brandkapten Ivar Tollén framför här sina synpunkter i en alltid lika aktuell fråga.

Det skulle inte skada om vissa försäljare av brandskyddsmateriel hade litet mera begrepp om hur denna materiel lämpligast skall användas och vilken typ av eldsläckningsapparater, som bäst passar olika företag. Det framgår ganska ofta, att försäljare av handeldsläckare icke har det minsta intresse av, om den apparat, som de säljer, kan bli till någon nytta, huvudsaken är att få varan såld och tjäna pengar. Under-teknad påträffade en gång på ett slott i västra Sverige 20 st. skumsläckare, vilka var det enda eldsläckningsskyddet för oersättliga historiska värden. För icke länge sedan påträffades en ganska nyinköpt koltetrakloridsläckare i en snickeriverkstad i en källare. Det är ju förenat med livsfara, att på en sådan plats vid öppen eld använda en dylik apparat.

För ett per dagar sedan blev jag uppringd av en försäljare, som med glädje talade om,

att han fått sålt en handskumsläckare till en liten mekanisk verkstad. Priset var 250:— kr. En yrkesman förstår väl, att här gäller antingen oförstånd eller rena luredrejeriet.

Vid flera tillfällen har jag sagt till företagare: "Om Ni tänker köpa någon eldsläckningsapparat, så ring upp något brandbefäl, så får Ni gratis en objektiv upplysning om den materiel, som passar Er. Men Ni får ingen rekommendation av någon speciell brandredskapsfirma utan möjligen anvisning om, vilka firmor, som säljer den materieltyp, som är lämpligast för Edert företag."

Svenska Tarifföreningen godkänner ju vissa eldsläckningsapparater, men för den skull är det icke förbjudet att sälja nästan vad för skräp som helst.

Vid brandsyneförrättningar påträffar man ofta gamla kemiska pulversläckare på plåter, där de gör ingen eller obetydlig nytta. Det är ej heller ovanligt, att textilföretag med stora värden har kemiska vattensläckare laddade med svavelsyra som brandredskap. Tänk vilka oerhörda sekundärskador, som en sådan apparat kan ställa till med vid en mindre eldsvåda eller bara om den av någon händelse skulle bli omkullstött!

Det inträffar också, att personer går omkring på företagen och, som det så vackert låter, "ser om eldsläckningsredskapen". Det gäller då i allmänhet, att kontrollera kemiska vattensläckare, kemiska pulversläckare (gamla typen) och kolsyresnösläckare. Vilken person som helst kan utföra denna kontroll, om han först av en yrkesbrandman får lite instruktion härom. Vad kemiska vattensläckare beträffar, så gäller kontrollen av dessa, att man skruvar av locket, slår upp lite av vätskan i ett vattenglas och sedan slår några droppar av svavelsyran i glaset. Om innehållet i glaset då bonerar som vichyvatten, så är det hela klart. Skulle flaskan med svavelsyra innehålla mer än 3/4 delar av det hela, bör svavelsyran utbytas.

Vilken typ av eldsläckningsapparater kan man då rekommendera till de olika före-

Under förutsättning att Kommunalfullmäktige och Länsstyrelsen godkänna föreslagen ny brandordning kommer en heltidsanställd

Brandchef

att anställas inom Grangärde kommun i Kopparbergs län. Befattningen kan komma att förenas med tjänst som inspektör för brandskyddet vid större industri, eventuellt även med förordnande inom civilförsvaret.

Kompetens enligt brandstadgans § 7 mom. 2 önskvärd.

Modern bostadslägenhet om 3 rum och kök finnes inrymd i Grängesbergs brandstation.

Till Grangärde Brandstyrelse ställd ansökan åtföljd av åldersbetyg, betygsavskrifter, uppgift om referenser samt löneanspråk skall vara styrelsens ordförande tillhanda senast den 30 juli 1955 under adress Gjutmästare Rickard Andersson, Nyhammar.

Erforderliga ytterligare upplysningar lämnas av Brandstyrelsens ordf. Rt Ludvika 401 48 eller av Brandchefen, Rt Grängesberg "Förvaltningen" eller 44.

Nyhammar den 18 juni 1955.

Grangärde Brandstyrelse.

Saltbalansen vid svett drivande arbete

Nedanstående är baserat på en artikel i majnumret 1955 av Schweizerische Feuerwehr-Zeitung.

Den mänskliga organismens psykiska såväl som fysiska funktioner är intimt beroende av blodets halt av vissa ämnen. Störes denna balans, medför det trötthets- och depressionssymptom, i svårare fall rent chockartade verkningar, som t. o. m. kan bli livshotande.

Det är välbekant, att när organismen vid diabetes, "sockersjuka", icke kan producera tillräckligt med insulinhormon för att utnyttja socker eller sockerbildande kolhydrat, söker organismen via urinen befria sig från det socker, som icke kan utnyttjas. Tillföres insulin genom insprutning, kan mera socker utnyttjas, men tillföres på en gång mera insulin än som motsvarar det socker, organismen förfogar över, uppstår s. k. insulinchock och medvetlöshet, som kan bli livshotande om ingenting åtgöres, men som lätt kan hävas genom tillförelse av socker, så att sockerbalansen i blodet återställs.

Det är kanske mindre välbekant, att även salthalten i blodet kan spela en liknande roll. Stiger kroppstemperaturen för högt, kan s. k. värmeslag bli följden. Av denna anledning bör man vid stark värme undvika mycket äggvitehaltig näring, som har en tendens att öka kroppsvärmen. Organismens regleringsapparat består av ungefär 2 miljoner svettkörtlar. Avsöndringen och avdunstningen från dessa nedsätter temperaturen. Vid arbete i stark värme kan denna avsöndring uppgå till nästan otroliga kvantiteter, ett 10-tal liter pr dag eller mera. Vätskeförlusten måste ersättas, man blir förs-

tig och dricker. Men både med svett och urin avgår icke endast vätska, utan även salt. Ju mera man svettas och dricker, desto mera nedgår blodets salthalt, och trötthets-, kramp- och ännu värre symptom kan bli följden.

Vetenskapliga undersökningar av Lehman och Szakali har visat, att organismen har en viss adaptationsförmåga, så att den som t. ex. i tropikerna, i gruvor eller fartygs maskinrum ständigt arbetar och blir van vid en förhöjd temperatur utan större risker kan tåla en relativt stor saltförlust. Vid mera sporadiskt förekommande arbete i stark hetta, såsom vid brandbekämpning, är toleransen betydligt mindre och riskerna i motsvarande mån större.

Det är emellertid utomordentligt lätt att gardera sig för sådana risker, helt enkelt genom att ta in en smula vanligt salt. Detta är en allmän regel vid yrken, som ständigt är utsatta för högre temperatur, och kan vara något att tänka på även för brandmän, som i sitt arbete mera än andra kan behöva vara i bästa form.

B. Orre.

Ordet fritt

Finfördelade strålar.

Av rektor Mohlin utgivna särtrycket "Finfördelade strålar" förtjänar att ingående studeras. Efter genomgång av särtrycket har i Bollnäs företagits praktiska prov med nämnda strålar, s. k. dimmunstycken på smalslang.

I samråd med brandkonsulenten i Gävleborgs län anordnades en kurs lördagen den 26 mars. Till kursen hade inbjudits brandchefer från brandkärer och industrier samt brandförmän och äldre brandmän. Från sammanlagt 17 kårer infann sig 43 man. Kursen omfattade bl. a. en timmes teoretisk genomgång av den metodik, som måste tillämpas vid detta släckningsförfarande. Härefter vidtog de praktiska släckningsproven.

En trevånings träbyggnad, som skall rivras, hade välvilligt ställts till förfogande. Deltagarna indelades i grupper om c:a 8 man i

tagen? Här skall lämnas några allmänna regler. Finnes vattenledning, så kan man så gott som alltid rekommendera centrumslangrullar eller slangarna kopplade till tappkranar (tappkranskoppling). Finnes ej vattenledning kan den kemiska vattensläckaren i stället användas, men absolut inte då det gäller textillager. Vattenbehållare med kolsyretuber kunna också användas.

Under alla förhållanden är en vattenslang eller — då detta ej passar — kolsyresnö det bästa släckningsmedlet, då det gäller att slå ned ett eldsvädetillbud.

Bemärkelsedagar

50 år:

27/8 Sundelöf, J. N., v. brandchef, Ärjöäng.

40 år:

20/8 Sandberg, O., v. brandchef, Höganäs.

varje, varav två hade att med dimrör på smalslang utföra släckningen. Pumpen kördes med 7 kg. tryck. Ett rum i översta våningen fick bli övertänt då släckningen sattes in.

Särskilt avdelade tidtagare konstaterade, att endast omkring 8 till 10 sekunder erfordrades varje gång för att slå ner elden — lågorna upphörde — och eftersläckning kunde börja. Ett jämförelseprov med samlad stråle från smalslangmunstycke visade, att denna släckningsmetod tog avsevärt längre tid i anspråk, och det väsentligaste var, att vattenskadorna vid dimsläckningsproven var så gott som obefintliga, under det att släckning med samlad stråle gav till resultat vattenskador i mycket större omfattning. Samtliga deltagare konstaterade med stor tillfredsställelse fördelarna med dimsläckningsmetoden. Förutsättningen är emellertid, att personalen erhåller ingående utbildning och övning i användandet av strålarna. Härmed är vi inne på ett annat viktigt spörsmål.

Under senare år har brandkärorna i mycket stor utsträckning tillförts utrustning och materiel, som tidigare icke funnits. Man kan bara nämna fasta pumpar, rökskyddsmateriel, strålrör för spridda strålar och skum. Kännedomen om och träningen i handhavandet av denna materiel måste tillgodoses genom ökad teoretisk undervisning och övning. Bristen på kunniga instruktörer är uppenbar vid många borgarbrandkårer. Därtill kommer att antalet övningstimmar i stort sett kvarstår vid det gamla. Här torde vara ett trängande behov av rättelse.

Den erfarenhet som gjorts härstädes rörande den finfördelade strålens användbarhet är helt positiv. Deltagarna uttalade utan undantag sin tillfredsställelse och tacksamhet för kursen.

Carl A. Kjellberg.

Notiser

Pytspumpar standardiserade.

SMS nya standard för pytspumpar (nr 1189) föreligger nu.

Definitionen på *pytspump* är: "Handpump där pumparbetet normalt utföres av en person och som är så utförd att den lätt kan placeras i kärl (pyts, hink eller dylikt). Den är försedd med slang och munstycke för att ge en vattenstråle lämplig för eldsläckning." Munstyckstrycket skall fylla kravet nom. 2 kg/cm², med en vattenström av min. 11 l/min.

Med *dubbelverkande pytspump* avses sådan pump "med upp- och nedåtgående pumpningsrörelse, så konstruerad att utrymmet i kolvstången utnyttjas som luftlocka för vattenstrålens utjämning".

Standardiseringen av pytspumparna hälsas med största tillfredsställelse. Det är att hoppas att de pytspumpar som hädanefter anskaffas för fastigheterna äro utförda enligt denna standard.

Jämtlands läns brandkårsförbund

höll sitt årsmöte i Östersund den 28 april. Ördföranden, landshövding A. Tottie, erinrade i inledningsanförandet om brandkårsförbundets initiativtagare och stiftare, f. brandförman A. R. Bergs bortgång.

Svenska brandkärornas riksförbunds förtjänstlecken i guld tilldelades f. brandcheferna J. Nyström, Strömsund, C. V. Ramsell, Hammerdal och H. Smeds, Revsund.

Konsulent F. Ramqvist, Svenska brandkärornas riksförbund, talade om "Aktuellt från brandmaterielfronten".

Skid RM.

1955 års skid RM avgjordes i Södertälje den 26 februari. De bästa resultaten blevo:

Seniorer Yrkes (2 mil): 1. Rune Jansson, Uppsala 1.14.25 (Riksmästare), 2. Sune Karlsson, Gävle 1.18.48; 3. Bertil Albertsson, Uppsala 1.20.10.

YO Yrkes: 1. Sven Andersson, Härnösand 1.18.28. ÅO Yrkes (1 mil): 1. Gunnar Fränlund, Kramfors 43.32.

Seniorer Borgare (2 mil): 1. Karl Ivar Strand, Kramfors 1.24.12.

YO Borgare: 1. Gösta Bonde, Karlskoga 1.31.57. ÅO Borgare (1 mil): 1. Assar Larsson, Uppsala 40.35.

I yrkesbrandmännens lagtävling för 3-mannalag segrade Uppsala före Härnösand.